

sulat megbízásából készült, igen hasznos kézikönyvül szolgálhat mindazoknak, kik a fizikai, különösen pedig a földmágnességi állandók meghatározásával akarnak foglalkozni. Felőleli s szisztematikus egészszé csoportosítja mindazt, a mi a földmágnességi vizsgálatok körében úgy elméleti mint gyakorlati tekintetben az utóbbi harmincz év alatt felmerült s a tárgyira vonatkozólag egyes folyóiratokban elszórva megjelent. Az elméleti fejtegetéseket és a földmágnességi állandók meghatározásának módjait gyakorlati példákkal illusztrálja, a melyekhez a megfigyeléseket maga a szerző, mint a m.

kir. központi Meteorológiai intézet igazgatója, személyesen végezte. Schenzl ezen műve, s Gruber »*Utmutatás földrajzi helymeghatározásokra*« című munkája, mely ugyancsak a társulat kiadásában jelent meg a mult nyáron, tulajdonképen kiegészítik egymást. E két munka bizonyára hézagot pótol tudományos irodalmunk terén, s elő fogja segíteni az idevágó kutatások és megfigyelések tételét, és nem kell a megfigyelőnek minduntalan külföldi forrásokhoz fordulni, vagy folyóiratokban elszórt értekezések után kutatni, a melyekhez nem is lehet mindenkor könnyen hozzájutni.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

VIII. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1884, január 9-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

Titkár jelentést tesz a pénztár és könyvtár megvizsgálásáról, kifejezvé, hogy a választmány részéről kiküldött bizottságok úgy a pénztárt, mint a könyvtárt rendben találták.

Titkár előterjeszti a Forgó Tőke 1883-ik évi bevételeit és kiadásait összehasonlítva az Előirányzattal és az 1882-ik évi bevételekkel és kiadásokkal. Kiténik, hogy a forgó tőke pénztári maradéka 1883 végén 3866 ft. 55 kr. Ajánlja, hogy a maradékból 2000 ft. az alaptőkéhez csatoltassék. — A választmány örvendetes tudomásul veszi ez eredményt és elhatározza, hogy 2000 (kétezer) ft. az alaptőkéhez csatoltassék.

Titkár előterjeszti a közgyűlés napirendjét és a választmány kiegészítésére való ajánlatokat. — Elfogadtatik.

Titkár előterjeszti, hogy a megbizottak közül következők tettek jelentést munkájokról: B u d a y J ó z s e f, D e z s ő B é l a, H e n s c h Á r p á d, L á s z l ó E d e, M o c s á r y S á n d o r, P e t h ő G y u l a, S c h a f a r z i k F e r e n c z, S i m k o v i c s L a j o s, T ö m ö s v á r y Ö d ö n, U l b r i c h t R i c h a r d, mindannyian igérvén,

hogy munkájokat 1884 folytán elkészítik és beadják. — Tudomásul van.

A könyvtárba a mult v. ülés óta következő ajándékok érkeztek: Jelentés a gazdasági tanintézetek állásáról 188²/₃ tanévben; A phylloxera-védekezés tárgyában tett intézkedésekről; a Földm. Miniszterium ajándékai; — St. Linberger, Geschichte des Evangeliums, Lengyel István ajándéka; — Léderer Ábrahám, A testi büntetés a családban és az iskolában, szerző ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

Titkár elszomorodással jelenti, hogy a mult v. ülés óta 4 tagtársunk elhunytáról értesült; elhunytak: Báró Kemény Sarolta N.-Enyeden, Dr. Kiss Antal orvos Rozsnyón, Nagy István birtokos Dabon, Szirmay József birtokos Pázdicsón. — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépésöket bejelentették 41-en. — Tudomásul van.

Az új tagokul ajánlottak nevei felolvastattak és mindannyian, száma 56-ra megválasztattak; velők a tagok létszáma 5732-re emelkedett, kik között 132 alapító és 94 hölgy van.

K Ö Z G Y Ű L É S.

1884, jan. 16-ikán.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

I.

Elnök megemlíti, hogy a mult évvel a 43-ik év telt be a Társulat életében, és óhaját kifejezve, hogy a jövő évek is oly gyümölcsözők legyenek szellemi és

anyagi téren mint a lefolyt: a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

Elnök előterjeszti a közgyűlés napirendjét.

Elnök bemutatja a mult évi közgyűlés

hitelesített jegyzőkönyvét és a mai gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Ilosvay Lajos, Nickl Mihály és Urbán József urakat kéri fel.

Titkár a választmány részéről előterjeszti, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében a választmány legrégebbi harmada lelép, kiknek helye, a megfelelő szakok szerint, a mai közgyűlésen lesz betöltendő. A választmány az alapszabályok értelmében minden megüresedett helyre két-két szakférnyt ajánl megválasztásra, hozzátevén, hogy minden szavazónak szabadságában áll másokra is szavazni. Egyszersmind jelenti, hogy Dapsy László a választmánynak sok éven át buzgó és tevékeny tagja, a választmányhoz levelet intézett, kifejezve, hogy rendkívüli elfoglaltsága miatt a Társulat ügyeiben nem vehet oly tevékeny részt, mint óhajtaná, azért arra kéri a választmányt, hogy őt a megválasztásra ajánlottak sorából is hagyja ki. Ez az oka, hogy Dapsy L. tanár, kinek nevéhez nem egy jóra való eszme fűződik a Társulat életében, nincs felvéve az ajánlottak sorába. Jelenti továbbá, hogy Dr. Horváth Géza, az egyik másodtitkár, ugyancsak nagy elfoglaltsága miatt az év végén lemondott az állásáról; az alapszabályok szerint tehát e hely betöltendő volna. Tekintve azonban, hogy a közgyűlés sok éven át nem élt az alapszabályok nyújtotta ama jogával, hogy két másodtitkárt válaszsson, sőt a mult év kivételével állandóan csak egy másodtitkár volt választva, a választmány azt ajánlja a közgyűlésnek, hogy legalább egyelőre ne töltsék be a második másodtitkári állás, annál inkább, mert a választmány jelenleg nem tudna ez állásra az alapszabályoknak megfelelőleg alkalmas egyéneket a közgyűlésnek ajánlani.

A közgyűlés a választmány előterjesztéseit általában tudomásul veszi és a második másodtitkári állásra vonatkozó ajánlatát elfogadja.

A választmány kiegészítése következően a napirenden, elnök szavazására szólítja fel a közgyűlést; szavazatszedő bizottságul Suppan Vilmos elnökle alatt Szontágh Tamás, Tömösváry Ödön és Válya Miklós urakat kéri fel. Az ülést a szavazatok beadása idejére felfüggeszti.

A szavazatok beadása után az elnök újból megnyitja az ülést.

A napirenden a tiszti jelentések következnek.

II.

TITKÁRI JELENTÉS.

— Fodor József-től. —

Tisztelt Közgyűlés! Gözzel és villámmal halad minden; ügylátszik maga az idő is. Csak az imént volt, hogy Társulatunk egy-

begyűlt tagjai elé állva, számot adék egy esztendő munkájáról és eredményéről: s ime megint egy év tölt be; ismét elfoglalom ezt a helyet, a melyről annyi örvendeteset és buzdítót mondtak már el a Társulat életéből.

Röviden fogom vázolni Társulatunk munkáját, a lefolyt esztendőben.

Szellemi munkálkodásunk egyrészt *gyűléseinkben*, másrészt *kiadványainkban* nyilvánul.

Gyűléseink sokfélék és számosak. Közöttük első helyen állanak a *választmányi ülések*, a melyekben a Választmány a Társulat szellemi és anyagi életére nézve intézkedik. Ilyen ülés a lefolyt évben 8 tartott, a melyekben a Választmány a Társulati megbízások, pályázatok, kiadványok, gyűlések iránt rendelkezett, a költségvetést megállapította, a pénztár állását ellenőrizte, más tudományos társulatokkal és testületekkel érintkezésbe lépett és a tagságra ajánlottak felvétele iránt — a Közgyűlés jóváhagyásának reményében — határozott. A Választmány e sokoldalú működéséről a részletes jelentéstételt a t. Közgyűlés talán kegyes elengedni, annál inkább, minthogy annak fontosabb mozzanatai felől Közölnyünkben mindenkor híven referáltunk.

Szakülésünk 7 volt, a melyeken 15 előadó 19 tárgy fölött értekezett; nevezetesen: Bartoniek Géza »A radiofónról«. Dr. Borbás Vincze »növénytani közleményeket terjesztett elő.

Gammell Lajos »A lepkék természetes lenyomatairól«.

Herman Ottó »A csik-királyról«.

Dr. Ilosvay Lajos öt új chemiai előadási kísérletet mutatott be.

Dr. Kiss Károly »Egy állandó nitrogén-fejlesztő készülékről«.

Klein Gyula »A véres esőről«.

Dr. Krenner József »Ásványtani közlemények«.

Dr. Madarász Gyula »Két új jelenség a magyar Ornisban«.

Mocsáry Sándor »A posz-méhek életéről«.

Dr. Oláh Gusztáv »A szerv-érzetekekről«.

Dr. Ónodi D. Adolf »A kefalizáció és metamerizáció tünetnényeinek jelentőségéről«.

Steiner Samu I. »A kereskedésbeli kenyérről egészségügyi szempontból«; 2. »Az eczetről«; 3. »A kereskedésbeli szódavizről«; 4. »A budapesti vízvezeték ólomcsöveiről«.

Dr. Szili Adolf »A szem sérüléseiről munkásoknál«.

Dr. Tömösváry Ödön I. »A százlábúak különös érző szerveiről«; 2. »A kolumbácsi légyről«.

Referálás előadás: három volt; értekeztek:

Dr. Örley László »A zoológiai kutatások újabb módszereiről«.

Dr. Ilosvay Lajos »A kémiai rokonág és thermochemiáról«.

Bartoniék Géza »Az újabbkori elektromos halló- és beszélő készülékekről«.

A referáló előadások czéljáról és irányáról a mult évi közgyűlésen szerencsém volt részletes előterjesztést tehetni. Kiemeltem akkoron, hogy ezen előadásoknak czéljuk, hogy az egyes tudományok fontosabb haladásával a más tudományokkal foglalkozó, tudományosan művelt közönséget megismertessék, hogy így folytonos érintkezést keltsenek a különböző tudományágak között s ezáltal a tudományos érdeklődést ébren tartásák. Ha szemeim nem csalnak, ez előadások már eddig is kimutatták életvalóságukat, tehát hasznosságukat: a hallgatóság ugyanis ezen előadásokon egyre növekedő számmal jelen meg.

A népszerű természettudományi estélyek már régen meghonosodtak s a hozzájuk kötött várakozásnak ez évben is bizonyára megfelelték. Előadást tartottak:

Ring Armin egy előadást, »A világiító köről és festékről«.

Kerpely Antal két előadást »A vasról és gyártásáról«.

Dr. Réczey Imre egy előadást, e czímen »Hogyan mozgunk?«.

Dr. Török Aurél egy előadást »Az irás fejlődéséről«.

Dr. Schmidt Sándor egy előadást »A kristályokról«.

Dr. Laufener Károly egy előadást »Az emlékező tehetségről«.

Tehát 6 előadó 7 előadást tartott. Összegezve a gyűléseket kitűnik, hogy a lefolyt esztendőben Társulatunknak 25 ülése volt, és hogy azokon 24 előadó 29 tárgyról érkezett. Örömmel lehet konstatálnom, hogy valamint az előadók sorában a természettudományokkal foglalkozó legkülönbözőbb állású szakférjak — egyetemi, műegyetemi, reáliskolai, gimnáziumi, múzeumi, földtani intézeti szaktudósok, orvosok s mások — támogatásával dicsekedhettünk: úgy másrészt az előadásokban képviselve volt a természettudományoknak majdnem valamennyi fontosabb ága.

Kiadványaink a lefolyt évben e kötetek voltak:

A Természettudományi Közönynek megjelent a 161—172-ik füzete (XV-ik kötete) 34¹/₂ íven, 56 ábrával. E füzetek 33 nagyobb cikket 29 szerzőtől és 174 apróbb közleményt és e felét 48 munkatársunktól tartalmaztak.

A Közönyben a lefolyt évben a Választmány határozatából két új rovat indult

meg; ú. m.: a »*Természettudományi mozgalmak a hazában*« és a »*Különfélék*« című. Előbbi által egyrészt a fővárosban működő tudományos testületek munkásságáról kívánta a választmányi tagtársainkat folyton értesíteni, s így ezek iránt érdeklődésüket elevenen tartani; másrészt a vidéki tudományos társulatok szellemi életét akarta szemmel tartani, hogy ezáltal minél szélesebb körben ismertté legyen dicséretes munkásságuk; ily módon pedig szorosabbá akarta a választmányt fűzni azt a köteleket, a mely a hazában minden munkálkodót a tudományos pályán s a tudományok iránt minden érdeklődőt kell hogy egyesítsen; s a mely kölcsönös megismerés és méltánylás a munkának buzdításul, a munka iránt érdeklődőnek meglegedésül, a nemzet művelődésének pedig gyarapodására szolgál. A »*Különfélék*« rovata apróbb följegyzések számára szolgált.

A Term. tud. Közöny ez évi folyama 26 kötetből álló kiadvány-sorozatot zár be, a mely 1841-ben, »*Kir. magy. Természettudományi Társulat Évkönyvei*« cím alatt indult meg. 1841-től 1859-ig ezen Évkönyvekben 4 kötet jelent meg. Azután következett »*A Kir. magy. Természettudományi Társulat Közönye*« a mely 1860-tól 1868-ig 7 kötetben látott világot. Egy év múltán, 1869-ben csatlakozott hozzá a »*Természettudományi Közöny*«, melynek 15-ik kötetét a lefolyt évvel bezártuk. Eme 26 kötetnyi folyóiratunkban közel egy félszázad természettudományának fejlődése, állása van többé kevésbé hiven és kimerítően tükrözve. Igen kevesen vannak Társulatunk mai tagjai között, a kik e kiadványok fejlődés történetét figyelemmel kísérhették, és a legtöbben alig bírnak tudással arról a tudományos anyagról, a mely e kötetekben fel van halmozva.

A választmány életet kívánt lehelni ama tudományos kincsbe; azt az egész, a mai Társulat vagyonává kívánta tenni. Azért elhatározta, hogy abból a 26 kötetnyi folyóiratból név- és tárgymutató-jegyzék készíttessék, és hogy e jegyzék a Társulat összes tagjainak díj nélkül megküldessék.

Társulatunk anyagi helyzete ezt az áldozatot, ha ugyan annak lehet mondani, lehetővé tette, és Társulatunk egyik legbuzgóbb munkásának, Lengyel István, titkárságának szakavatott és gondos keze a jegyzéket tényleg már el is készítette, s csakis a nyomdának elhalmazottsága gátolta meg, hogy az a mai napra meg nem jelenhetett. Biztosan remélhetjük azonban, hogy a füzet nemsokára elkészül s a Közöny egyik legközelebbi számával szét fog küldetni. Szemeink előtt vonulnak el eme jegyzékben mindazok, a kik Társulatunk fenállása óta annak munkásai, támogató

oszlopai voltak s egyszersmind azok, a kik ez idő alatt harcosai voltak a természettudományoknak; s az a tagtársunk, a ki az újabb füzetek valamelyikében valamely tárgyról olvas, könnyen utána nézhet, mi és mikor jelent meg ugyan arra a tárgyra vonatkozólag Társulatunk szakközlönyének összes régebb folyamaiban.

Ezt az — hogy úgynevezem — újr-évi ajándékát a választmányunk Társulatunk minden tagja bizonyára örömmel fogja üdvözölni.

A *Népszerű előadások gyűjteményéből* megjelent a 37—40 füzet, a melyek Dr. Antal Géza előadását »*az előérséről*«, Dr. Ring Armin-ét »*a világító köről és festékről*«, Dr. Réczey Imr-ét »*a mosgásról*«, Kerpely Antal két előadását »*a vasról és gyártásiról*« s végre Dr. Szabó József két előadását »*Észak-amerikai újtárról*« tartalmazták.

E kiadvány terjedelme 18 ív, 27 ábrával s egy melléklettel. Az aláírók száma pedig 1287.

A *Könyvkiadó vállalat* IV. ciklusának a harmadik éve tölt be ez esztendővel. Megjelent Emery »*A növények élete*« című nagyszabású és gyönyörűen illusztrált munkája, 50 nagy — vagyis 65 közönséges — íven, 432 ábrával.

A munka maga vonzó és nagyon tanulságos. Vajha minél nagyobb olvasókört hódítana magának, már csak azon czél tekintetéből is, a mely a szellemes francia szerző előtt lebegett, a midőn munkáját megírta. »*Franciaország — mondja Emery előszavában — az emberiség jövőjében Európa kertje lesz, vagy nem lesz többé.*« Ha Franciaországra nézve életfontosságú dolog, hogy mezői gazdálkodását minél intensívebbé tegye, hogy a kerti gazdaságot is fejlessze: mennyivel fontosabb az Magyarországra nézve, a mely árnyékát sem bírja a francia iparnak, s a mely valóban alig lesz képes földjéből természetalkotta politikai helyzete által megkövetelt költség államháztartását sokáig fentartani, ha továbbra is csak gabonát termel s a természetnek dúsabban fizető, azonban több értelmet és munkát igénylő egyéb forrásait elhanyagolja.

Emery művének első részét Mendlik Alajos tanár, a másodikikat, a munka nagyobb részét Király Pál tanár fordította. Szakszerűen Kleinszky Gyula tanár revideálta, a kinek gondos és szakértő keze nagyon meglátszik a munkán.

A IV-ik ciklus kiadványai közé tartozik Darwin-nak alapvető munkája, az ember származásáról. A titkárság minden tőle telhetőt elkövet, hogy a munka minél előbb megjelenhessék. A kézirat a sajtó alatt van, s talán nem hiú abbéli reményünk, hogy a

mikor az ezen évvel kezdődő V-ik ciklusra tagtársainkat aláírásra felszólítjuk, akkorra a nagyhírű munkát is kezeikbe szolgáltatathatjuk.

Könyvkiadó vállalatunknak 1381 aláírója van.

Az *országos segélyből* kiadtuk a lefolyt évben Dr. Gruber Lajos-nak »*Útmutatás földrajzi helymeghatározásokra*« című munkáját, — továbbá Schenzl Guidónak »*Útmutatás földmágnességi helymeghatározásokra*« című kézikönyvét.

A földrajzi és földmágnességi tudományos megfigyelés és búvárkodás hazánkban alapos és igen gyakorlati útmutatót nyer e két munkában, a melyek irodalmunkban kétségen kívül régen érzett hiányt pótolnak.

E két munka 41 nyomtatott ívre terjed s 141 ábrával van illusztrálva.

Az *országos segélyből* kiadandó munkák közül sajtó alatt van Hasznosky Frigyes-nek »*A magyar birodalom zuzmóflórája*« című műve; rövid időn sajtó alá kerül ugyanannak »*A Magyar birodalom moh-flórája*« című munkája is, valamint Plósz Pál és Csanády Gusztáv tanároknak »*borászati*« kézikönyvük. Örömmel hozhatom a közgyűlés tudomására azt is, hogy az országos segélyből tudományos szakmunkák megírásával megbízott tudósaink közül 8-an ígérték a folyó évre munkájok teljes elkészítését és benyújtását. Adja a jó sors, hogy mindnyájan beválthassák ígéretekét.

Sajtó alá rendezetten készen áll, s jelenleg német nyelvre fordítatik — hogy egyszerre két nyelven jelenhessék meg — Entz Géza tanárnak a *Protozohákról* szóló terjedelmes munkája. E mű kiadásának tetemes költsége, mint ismeretes, Semsey Andor úrnak, társulatunk tiszteletbeli tagjának nemeslelkű adományából fedeztetik.

Az előadottak szerint a lefolyt esztendőben kiadtunk összesen 16 füzetet és három kötetet, 158 ívnyi tartalommal 657 ábrával és műmelléklettel.

Reátérek a társulati *pályázatokra* s tudományos *megbízásokra*.

A mult közgyűlés chemiai és kohászati tárgyú munkákra nyílt pályázatot hirdetvén, arra 6 ajánlat érkezett be. Közülök a Választmány László Ede műegyetemi tanársegéd ajánlatát fogadta el, a ki a magyarországi agyagok chemiai és mechanikai elemzését fogja kidolgozni, a midőn egyszersmind kiváló tekintettel leend a nálunk található agyagoknak a hazánkban egyre nagyobb jelentőségre emelkedő agyagipari célokra alkalmazhatására. A munka tiszteletdíja 1000 forint.

Mint később szerencsés lesznek előterjeszhetni, a Választmány javasolja, hogy

ezen közgyűlésen is hirdettessék ki nyílt pályázat, még pedig ez évre *faikai* és *meteorológiai* pályakérdésre.

Második pályázatunk eredménytelen maradt. Ugyanis a Schuster-Bugát alpból növényteni kérdésre két esztendő előtt kiírt, s 1883-ki októberrel letelt növényteni pályázatra munka nem érkezett be. Ügylátszik, a megszabott idő nem volt elégséges a kitűzött feladat alapos megfejtésére; ebből kiindulva a Választmány — mint később szerencsém lesz előterjeszteni — indítványozza, hogy a pályakérdés újból kitézessék.

Még egy igen fontos és érdekes megbízásról kell jelentést tennem. A Választmány megbízta Herman Ottó tagtársunkat »a magyar halászat könyve« című munka megírásával. A véletlen és a lelkesedés közös műve lesz ez a könyv. Herman véletlenül kézbe kapja elhunyt ichtthyológunk — Petényi Salamon — iratait, sok érdekes adattal, nevezetesen nyelvünk szempontjából feljegyzésekkel gazdagon. E véletlen lelet szikra volt, a mely a tudósban lelkesedést gyújtott. Útra kél s bejárja az országot, a merre csak magyar halászt munkában tud; a Balatontól az Olt vizéig, az Ecsedi láptól az alsó Dunáig. Beszéli ezt a tipikus magyar népet ősi mesterségéről, hogy megismerje mesternyelvét; meglesi fogását, hogy kitanulja fortélyait; tanulmányozza szerszámát, hogy abból ítéljen esze, leleményessége fölött. Adatai együtt vannak, sorai gyorsan sorakoznak, s mire megjön az aratás ideje, talán már az ő könyvét is beszállythatjuk irodalmunk tárházába.

A *szellemi munkásság* eme vázolósa után szabad talán rövid vonásaiban felemlíteni az *anyagi téren* való haladást.

A lefolyt évben Társulatunk, úgy *bevételei* tekintetében mint *tagjainak* számát illetőleg ismét örvendetes gyarapodást tüntet elő. Bevételeinkről s kiadásainkról a tisztársam, a pénztárnok fog részletes jelentést tenni; azért megelégszem a magam részéről annak felemlítésével, hogy Társulatunk nemcsak képes volt az egyre növekedő kiadásokat a Közlönyre, az előadásokra, a kiadványokra fedezni, hanem ezen évben is, mint a megelőzőkben tetemes összeget megtakarított. Társulatunk vagyona ugyanis — nem számítva a könyvtárt, bebitorzást s eféléket, hanem csupán a tényleges pénzürtéket — 59,892 frt. 67 kr-ra rúg; vagyis a Társulat vagyona — megint nem számítva értékes beruházásunkat a könyvtárba és nem számítva a kiadványainkba fektetett értéket — a mult év óta 6292 f. 01 kr-al gyarapodott.

Már pár éve nyomja mindnyájunk lelkét az a gondolat, vajjon nem érte-e el Társulatunk tagjainak a száma azt a határt, a melyen

felül a műveltebb, természettudományokkal foglalkozó néposztályunknak csekély számánál fogva tagokra nem is számíthatunk. Ügylátszik azonban, hogy e határt még mindig nem értük el. Tagjainknak a száma folytonosan és egyenletes mértékben emelkedik. A lefolyt esztendőben ugyanis 336 új tag választott meg, a kilkel együtt tagjainknak összes száma jelenleg 5733, kik közül 132 alapító tag.

Örvendetesen szaporodtak ezen évben örökítő tagjaink; ugyanis alapítványokat tettek:

Balla Pál, Újvidéken	60 frttal.
A ref. főgymnaziumi ifjúság önképző társulata Budapesten	100 »
Klein Gyula, műegyetemi tanár Budapesten	100 »
Dr. Mészáros Károly, orvos Budapesten	100 »
Mikó János, Pécsvaradon	60 »
Papp Ragány János, Bercselen	51 »
Válya Miklós, Budapesten	100 »
Dr. Vidéky Ferencz, orvos Budapesten	100 »

Tehát alapítványt tettek összesen 8-an; közülök 5-en Budapesten.

Az utolsó szavam a kegyeleté. Emlékezzünk meg azon Társainkról, kiket a halál munkás életök köréből kiragadott. Elvesztettük ezen évben Montedegoi Albert Ferenczet és Stockinger Tamás orvostanárt. Mindketten 1843 óta, tehát 40 éven keresztül valának tagjai Társulatunknak. Elvesztettük Zsivora Györgyöt is, a ki 1874 óta örökítő tag volt. Az a példatlan áldozat, a melylyel az Akadémia vagyonát gyarapította, hálás emlékezetet érdemel ezen Társulat körében is. Összesen 55 tagtársunk elhunytát sajnálhatjuk. Hatodfélfé ezer tag közül 55 — a statisztikusnak ez a szám feltűnik; a halálnak rendszeres tapasztalt törvényeivel szemközt az feltűnően alacsony; csupán *egyharmada*, legfőlebb *kétötöde* a várható halálozásnak. Feljegyzéseink volnának oly hiányosak, hogy több mint 100 tagtársunknak ez évben elhunytáról hírrel sem bírnok? Avagy a természettudományok művelése s az azok iránt érdeklődés felvilágosítja az embereket egészségük ápolása körül s képebbé teszi őket a be- tegség és halál ellen küzdelemre?

Ez a kérdés bizonyára érdekes és tanulmányos. A megoldására talán határozottabb alapot sikerül szereznünk a jövő évben.

P É N Z T Á R N O K I J E L E N T É S .

— Leutner Károly-tól. —

Tisztelt Közgyűlés! Társulatunk ügyvezetésének egyik sarkalatos elve a helyes takarékoság, a mely takarít ott, a hol lehet, anélkül, hogy e takarékoság a szellemi munkálkodás bénítására szolgálja, de

kész örömmel áldoz, ha a művelődés, az ismeretek terjesztésének növelése úgy kívánja.

A takarékoság ezen elvének üdvös hatása évi számadásunknak nem annyira egyes tételeiben tűnik fel, mint inkább az évi forgalom végeredményében nyilatkozik szembeötlően.

Ez okból mellőzöm is a kiosztott számadások részletes tételeinek illusztrálását, és a tisztelt Közgyűlés figyelmét inkább annak főeredményeire bátorodom irányozni.

Az 1883-ik év pénztári forgalma 133,138 frt. 25 kr. volt, melyből a bevételre 66,901 frt. 87 kr., a kiadásra 66,236 frt. 78 kr. esik.

Az egyes számlákat tekintve, az *Alap-tőke* összege 1883. év végével 56,026 frt. 12 kr. volt; összehasonlítva 1882. évi állapotával, 6484 frt. 38 krral (azaz: 13·07 %-kal) növekedett. Ehhez járult maga a társulat 4212 frt. 83 krral, azaz 65 %-kal; az örökítő tagok 831 frttal, azaz 12·8 %-kal; az érték-papírok kisorsolásából is a névleges meg a vételárából származó nyereség összege 1440 frt. 55 krral, azaz 22·2 %-kal.

A *Forgó tőke* összes bevétele 22,907 frt. 01 kr. a mi, összehasonlítva az 1882-ik évi bevétellel 202 frt. 62 krral csekélyebbnek látszik. E csökkenés jelentősége azonban elenyészlik, sőt az 1883-ik évi bevételben 293 frt. 78 krnyi többlet mutatkozik, ha tekintetbe vesszük, hogy 1882-ben hirdetésekkel 496 frt. 40 krral több folyt be, mint 1883-ban. De e jogvedelmi forrás tökéletes kiapadásának az oka teljesen kívül esik a társulat hatáskörén, a mennyiben a közönség inkább keresi fel hirdetéseiével a napilapokat mint a havonként megjelenő folyóiratokat.

A *Forgó tőke* összes kiadása a múlt évben 23,099 frt. 38 krt tett. Ha ezt az 1882-ik évi kiadások összegével összevetjük, első pillanatra úgy tűnik fel, mintha a jelen évi kiadás 1544 frt. 93 krral nagyobb lett volna. Azonban vegyük csak tekintetbe a kiadások egyes tételeit, s rögtön kitűnik,

hogy a kiadások amaz emelkedése legnagyobb részét csak látszólagos. Mert hiszen az az összeg, a mit a Forgó tőke átad az alaptőkének, bizonyára teljességgel nem kiadás, hanem csak átírás. Már pedig 1883-ban a Forgó tőke az alaptőkének 3150 frtot adott át, holott 1882-ben csak 2150 frtot. Ezt figyelembe véve, a kiadásoknak 1883-ik évi emelkedése mindössze 544 frt. 93 krra apad, és ez a kiadási többlet tulajdonképen a társulat folyton fokozódó tevékenységének szükségképi folyamánya, mely a tagok szellemi érdekeinek előmozdítására, az ismeretek terjesztésére fordított, nevezetesen pedig a Közlöny bővítésére s eddigi 26 kötetének betűrendes regiszterére 343 frt. 68 krral, a népszerű előadásokra 614 frt. 55 krral, tehát összesen 958 frt. 23 krral több adatot ki mint a megelőző esztendőben. Sietek még megjegyezni, hogy a Forgó tőke egyes *bevételi tételei* az előirányzatot mind túlhaladták, holott a *kiadások* tételei az előirányzatnál egytől egyik alantabb maradtak. Csak így lehetett elérni, hogy a Forgó tőkét 3866 frt. 55 kr. pluszszal zárhattuk le.

A *Könyvkiadó vállalat* első három ciklusára néve csak annyit jegyzek meg, hogy ennek bevételeiből a múlt évben az alaptőke 1049 frt. 83 krral gyarapodott.

A *IV-ik ciklus* még be nem fejeződén, a jövő évre átvendő pénztári készlete 5780 frt. 56 krt tesz.

Az *országos érdekű kutatásokra és közleményekre* 8072 frt. 26 kr. vitetik át ez évre.

Végre az *összesített vagyon készpénzben és értékpapírokkal* áll:

az alaptőke	56026 frt. 12 kr.
a forgó tőke 1883-ik évi		
bevételi többlete	3866 » 55 »
		tehát összesen 59892 frt. 67 kr.

Ez, összehasonlítva az 1882-ik év végével kimutatott tiszta vagyonnal, 53,600 frt. 66 krral, az 1883-ik évben 6292 frt. 01 kr. (11·7 %) vagyonszaporodás mutatkozik.

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT PÉNZTÁRÁNAK ÁLLÁSA 1883 VÉGÉN.

I. PÉNZTÁRI EGYBEVETÉS 1883-IK ÉVI DECZEMBER 31-IKÉN.

Bevétel:

1. 1882. évről maradt <i>takarékpénztári betételek</i>	16900 frt. — kr.	
2. 1882. évről maradt <i>készpénz</i>	2419 „ 54 „	19319 frt. 54 kr.
3. <i>Alaptőke</i> 1883. évi bevétele készpénzben		8405 „ 08 „
4. <i>Forgó tőke</i> 1883. évi bevétele készpénzben		22907 „ 01 „
5. <i>Országos érdekű kutatások számlájának</i> 1883. évi bevétele		4000 „ — „
6. A <i>Könyvkiadó Vállalat</i> 1883. évi bevétele		
a) I-ső ciklusban	586 frt. 60 kr.	
b) II-ik	354 „ 74 „	
c) III-ik	485 „ 60 „	
d) IV-ik	10843 „ 30 „	12270 „ 24 „
Bevételek főösszege		66901 „ 87 „

K i a d á s :

1. Alapítke pénzbeli bevételeiből vásárolt értékpapirokra	8885	frt.	70	kr.		
2. Forgó tőke 1883. évi összes kiadása	23099	"	38	"		
3. Országos érdekű kutatások számlájának kiadása	2691	"	04	"		
4. Könyvkiadó Vállalat kiadása						
a) I-ső ciklusban	586	"	60	"		
b) II-ik "	354	"	74	"		
c) III-ik "	485	"	60	"		
d) IV-ik "	11433	"	32	"	47536	frt. 38 kr.
5. Takarékpénztárban elhelyezett készpénz					18700	" — "
6. 1884-ra átvendő készpénz					665	" 49 "
Kiadások főösszege					66901	" 87 "

II.

ALAPÍTVÁNYOK SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

	Készpénz :	Értékpapir :	Kötvények :
1. Az 1882. évről áthozott	2126	46220	1195
2. 1883-ban befolyt örökítő tagdíjak	456	300	75
3. A társulat alapítványa a forgó tőke 1882. évi maradékából	2000	—	—
4. A forgó tőke 1883. évi bevételének 5% ₀ alapítványul iratott	1150	—	—
5. A Könyvkiadó Vállalat lefolyt három ciklusának 1883. évi tiszta bevétele és pedig I-ső ciklusból 442 frt. 32 kr. II-ik " 252 " 70 " III-ik " 354 " 81 "	1049	—	—
6. Erismann „Népszerű Egészségtan“ cz. munkájának olcsóbb kiadásából	13	—	—
7. Értékpapírok kisorsolásából	3736	—	—
8. Vásárolt értékpapírok	—	10200	—
Összes bevétel	10531	56720	1270
Levonván az összes kiadást	8885	3550	60
Marad mint tényleges alap-tőke 1883 végén	1646	53170	1210

K i a d á s :

	Készpénz :	Értékpapir :	Kötvények :
1. Értékpapírok vásárlására	8885	—	—
2. Kisorsolt és beváltott értékpapírok	—	3550	—
3. Kiváltott kötelezvény	—	—	60
Összes kiadás	8885	3550	60

III.

FORGÓ TŐKE SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

1. Pénztári maradék 1882-ről			4058	frt. 92	kr.	
2. Alapítványi kamatok	3410	frt.	70	kr.		
3. Oklevelek díja	658	"	—	"		
4. Tagok évdíjai	14957	"	20	"		
5. Évdíj-hátrálékok	646	"	—	"		
6. Előre fizetett tagdíjak	616	"	—	"		
7. Eladott kiadványok	2571	"	08	"		
8. Vegyesek	38	"	03	"		
9. Hirdetések	10	"	—	"	22907	frt. 01 kr.
A forgó tőke összes bevétele					26965	" 93 "

Kiadás:

1. A „Természettudományi Közlöny“ kiállítására	7826	frt.	11	kr.
2. Népszerű előadásokra	1871	„	12	„
3. Könyvtárra	1984	„	87	„
4. Oklevelek kiállítására	111	„	10	„
5. Kisebbségi nyomtatványokra	311	„	55	„
6. Irodai költségekre	152	„	28	„
7. Póztai költségekre	193	„	29	„
8. Lakásbérre	1674	„	—	„
9. Bútorokra és eszközökre	90	„	65	„
10. Fűtésre és világításra	333	„	16	„
11. Vegyes kiadásokra	214	„	64	„
12. Tiszti díjazásra	3822	„	11	„
13. Szolgák fizetésére	1080	„	—	„
14. Rendkívüli kiadások	284	„	50	„
15. Átírás az alaptölkéhez	2000	„	—	„
16. Átírás az alaptölkéhez a forgó tőke 5%-a	1150	„	—	„

A forgó tőke összes kiadása 23099 frt. 38 kr.

1884-re átvendő pénzkészlet 3866 „ 55 „

IV.

ORSZÁGOS ÉRDEKŰ KUTATÁSOK ÉS KÖZLEMÉNYEK SZÁMLÁJA.

Bevétel:

1. Az 1882-ik évi pénzmaradvány				
a) Az állami segélyből	5363	frt.	30	kr.
b) Magánsegélyből	1400	„	—	„
2. Az 1883. évre fölvetett állami segély	4000	„	—	„
Összes bevétel	10763	„	30	„
Levonván az 1883. évi összes kiadást	2691	„	04	„
1884-re átvendő pénzkészlet: a) Az országos segélyből	6672	frt.	26	kr.
b) Magán segélyből	1400	„	—	„
	8072	„	26	„

Kiadás:

1. Schenzl Guidó, „Útmutatás földmágnassági helymeghatározásokra“ című művéhez metszetek, Morelli számláin	256	frt.	—	kr.
2. Pethő Gyula „A Fruska-Gora-hegység krétakorszakbeli faunája“ című munkájához rajzok készíttetése	88	„	—	„
3. Csanády Gusztáv és Plósz Pál „A borászat kézikönyve“ című művének tiszteletdíja	900	„	—	„
4. László Edének „A magyarországi agyagok chemiai és technikai megvizsgálása“-ra előlegül	400	„	—	„
5. Gruber Lajos „Útmutatás földrajzi helymeghatározásokra“ című munkájának				
a) nyomtatási költsége	739	frt.	44	kr.
b) bekötési „	57	„	60	„
7. Schenzl Guidó és Gruber Lajos fent frt két munkájának sajtó alá rendezéseért	200	„	—	„
8. Hazslinszky Frigyes „Magyarország zúzmó flórája“ című művének sajtó alá rendezése tiszteletdíjából első részletül	50	„	—	„
Összes kiadás az országos segélyből	2691	„	04	„

V.

KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT.

1) Az I-ső ciklus (1872—74) számlája 1883-ban.

Bevétel:

1. Az 1883-ik évi összes bevétel 586 frt. 60 kr.

K i a d á s :

1. Bekötésre és szállításra	56	"	40	"
2. Tiszti díjazásokra	87	"	88	"
3. Alapítványul átíratott	442	"	32	"
Összes kiadás	586	"	60	"

2) A II-ik ciklus (1875—77) számlája 1883-ban.

B e v é t e l :

1. Az 1883-ik évi összes bevétel	354	"	74	"
--	-----	---	----	---

K i a d á s :

1. Kötésre és szállításra	48	"	90	"
2. Tiszti díjazásra	53	"	14	"
3. Alapítványhoz átíratott	252	"	70	"
Összes kiadás	354	"	74	"

3) A III-ik ciklus (1878—80) számlája 1883-ban.

B e v é t e l :

1. Az 1883-ik évi összes bevétel	485	frt.	60	kr.
--	-----	------	----	-----

K i a d á s :

1. Bekötési és szállítási költségek	58	"	—	"
2. Tiszti díjazásra	72	"	79	"
3. Alapítványul íratott	354	"	81	"
Összes kiadás	485	"	60	"

4) A IV-ik ciklus (1881—83) számlája 1883-ban.

B e v é t e l :

1. 1882. évi pénzmaradvány	6370	frt.	58	kr.
2. Az 1883-ik évben befizetett évdíjak	9511	"	20	"
3. Az 1883-ik évben befizetett kötéstdíjak	1332	"	10	"
Összes bevétel	17213	"	88	"
Levonván az összes kiadást	11433	"	32	"
1884-ik évre átviendő pénzkészlet	5780	"	56	"

K i a d á s :

1. Fordítói és revizori tiszteletdíjak	2183	frt.	75	kr.
2. Nyomatási költségek	5760	"	37	"
3. Bekötési költségek	1350	"	—	"
4. Rajzok	181	"	20	"
5. Kisebb nyomtatványok és vegyesek	291	"	46	"
6. Tiszti díjazás	1126	"	54	"
7. Szolga fizetés	540	"	—	"
Összes kiadás	11433	frt.	32	kr.

VI.

ÖSSZESÍTETT VAGYON-KIMUTATÁS.

a) A l a p t ö k e :

1. Értékpapírok névleges értéke	53170	frt.	—	kr.
2. Kötelezvényekben	1210	"	—	"
3. Készpénzben	1646	"	12	"
	56026	frt.	12	kr.

b) Forgó tőke:

1. Bevételi többlet 1883. végén	3866 frt. 55 kr.
Összes tiszta vagyon készpénzben, értékpapirokban és kötvé- nyekben az 1883. év végén	59892 „ 67 „
Összehasonlítva az 1882 végén kimutatott tiszta vagyonnal	53600 „ 66 „
Az 1883-ik évi gyarapodás	6292 „ 01 „

(Az itt kimutatott tiszta vagyon összegén, 59892 frt. 67 kron felül, rendelkezik a könyvkiadó vállalat 5780 frt. 56 kr. készlettel s az „országos érdekű kutatások és közlemények számlája“ 8072 frt. 26 kr. készpénzzel.)

Kelt Budapesten, 1883-ik évi deczember 31-ikén.

LEUTNER KÁROLY,
pénztárnok.

A választmány részéről kiküldött szám-
és pénztárvizsgáló bizottság:

A közgyűlés részéről kiküldött szám- és
pénztárvizsgáló bizottság:

KLEIN GYULA, s. k.
FRÖHLICH IZOR, s. k.

EGRESY REZSŐ s. k. GHYCZY GÉZA s. k.
SOMOGYI RUDOLF, s. k.

IV.

KÖNYVTÁRUNK JELENTÉS.

— Heller Ágost-tól. —

Tisztelt Közgyűlés!

Azóta, hogy utoljára szerencsém volt e helyen Társulatunk könyvtáráról jelentést tenni, különösen kiemelendő esemény e téren nem fordult elő. Lassan gyarapodik a könyvek száma, évenként csak egy pár száz mű kerül a meglévő készlethez, de azért az utolsó tíz év alatt mégis szép növekedést tapasztalunk a művek számában. E hivatalban elődöm az 1874-ik évi közgyűlésen felolvasott jelentésében 2757 munkát 4986 kötetben mutatott ki. A f. évi január 6-ikára vonatkozó könyvtári kimutatás szerint az nap állott könyvtárunk 6556 műből 11,343 kötetben, továbbá 1944 füzetből és 69 atlaszból, összesen 13,356 darabból. Tíz év alatt, a könyvek számát tekintve, a könyvtár körülbelül háromszor akkora lett; a művek belértékét illetőleg a különbség minden esetre még nagyobb a mult és a jelen között. — Az utolsó nyomtatott könyvjegyzék 1877-ben készült el; akkor a könyvtár csak 4528 műből állott, 8314 darabban. Kétezerrel több azon művek száma, melyek jelenleg csak frott jegyzékekben fordulnak elő. Tekintettel arra, hogy a könnyen használható könyvrajstrom minden könyvtárnak elkerülhetetlen szükségesé kelléke, a Társulat választmánya a meglévő címjegyzék kiegészítését határozta el, mely munka még ez év folytán el fog készülni.

A következő táblázat a könyvtár 17 osztálya szerint rendezve tünteti fel a művek számát a lefolyt, valamint az előtte való éveknek a végén. Az, ez évi gyarapodás 290 mű 629 darabban.

A csoport neve	Csoportbetű	Művek száma		Gyarapodás 1883-ban	Gyarapodás %-okban
		1883 végén	1882 végén		
Anthropológia, ethnographia	A	220	206	14	6.4
Philosophia, tudománytörténelem	B	503	454	49	9.7
Chemia, chemia technológia	C	278	260	18	6.4
Astronómia, meteorológia	D	260	247	13	5.0
Geographia, útleírások, stáztisztika	E	472	443	29	6.1
Gazdaságtan	F	324	318	6	1.8
Zoológia	G	402	398	4	1.0
Botanika	H	371	365	6	1.6
Mineralógia, geológia	I	302	293	9	2.9
Orvosi tudományok	K	1318	1267	51	3.8
Physiologia, anatómia	L	259	251	8	3.1
Physika	M	408	358	50	12.2
Encyclopaediák, szótárak	N	159	147	12	7.5
Folyóiratok	O	248	244	4	1.6
Tudományos társulatok kiadványai	P	248	245	3	1.2
Vegyesek	R	363	355	8	2.3
Hungarica	S	421	415	6	1.4
Összesen		6556	6266	290	4.4

Könyvtárunk legfontosabb osztályainak egyike az, mely a tudományos intézetek és társulatok kiadványait foglalja magában. Ezen osztálynak feltűnő mértékben történő növekedése híven tükrözi Társulatunknak a

külföldi hasonló irányú tudós egyesületekkel szemben folyton emelkedő hírnevét. Tíz évvel ezelőtt a mi Társulatunk 55 tudományos intézettel és egyesülettel állott csereviszonyban, jelenleg 143 küldi kiadványait könyvtárunkba, s vannak ezek között nagy tekintélyű akadémiák (mint a bécsi, a berlini, a göttingeni, müncheni, római, upsalai stb.), melyeknek beces kiadványai hivatva vannak könyvtárunk díszét képezni. Mióta az Országos segélyből kiadott természettudományi művek a külföldön is érthető fordítással ellátva jelennek meg, Társulatunk a külföld előtt is számbaveendő tudományos tényezőként szerepel, melynek közleményeit élénk érdeklődéssel keresik. A lefolyt évben a következő társulatok szólítottak fel bennünket a kiadványcserére: a »Geographische Gesellschaft« Greifswaldban, a »Verein für Naturkunde« Zwickauban és a »Naturwissenschaftlicher Verein für den Regierungsbezirk Frankfurt a/O.«

A 143 tudományos intézet és társulat országok szerint következőképp oszlik el: van 18 magyarországi, 16 osztrák, 5 németországi, 7 svájci, 5 francia, 3 angol, 2 németalföldi, 4 belga, 2 svéd- és norvég, 7 orosz és finnországi, 10 olasz, 12 észak-amerikai, 1 mexikói és 1 brazíliai.

A Társulat költségvetésében a könyvtár számára előirányzott 2000 forintnyi összegből kiadtunk a múlt évben 1984 forint 87 krajczárt, melynek tekintélyes része a könyvtár olvasó-termében található tudományos folyóiratokra esik.

A múlt évben a könyvtárt 208 társulati tag használta, kik 1356 művet vittek ki házi használatra. E számba nincsenek betudva azok az olvasók, kik csak a könyvtár helyiségében használtak valamely könyvet.

Elnök a tiszti jelentések befejezése után előadja, hogy a választmány a múlt évi számadásokat, a pénztárt és a könyvtárt kiküldött bizottságokkal megvizsgáltatta s hogy a számadásokat, meg a pénztárt azonkívül az a háromtagú bizottság is megvizsgálta, melyet a múlt évi közgyűlés küldött volt ki e célra.

Titkár felolvassa e bizottságok jelentéseit:

1. Fröhlich Izor és Klein Gyula urak, mint a választmány részéről a számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a számadások hitelesítő lapjára a következő záradékot írták: »Jelen számadás téteteit úgy egymással valamint a könyvekkel, pénztárral és értékpapirokkal összehasonlítottuk és azokat minden tekintetben rendben találtuk. Budapest 1884. jan. 7-ikén.

2. Egresy Rezső, Ghyecz Gyula és Somogyi Rudolf urak, mint a

számadások és pénztár megvizsgálására a múlt évi közgyűlés részéről kiküldöttek, a pénztári számadások hitelesítő lapjára következő nyilatkozatot írták: »Alulírottak, mint a közgyűlés részéről a számadások és pénztár megvizsgálására kiküldöttek, úgy a számadási könyveket, mint a pénztári készletet és az értékpapirokat megvizsgáltuk a számadást rendben, a pénztári készletet és értékpapirokat a számadásilag kimutatott mennyiségben hiány nélkül találtuk. — Budapest 1884. január 12-ikén.«

3. Béné Rezső, br. Eötvös Loránd és Wartha Vincze urak, mint a választmány részéről a könyvtár megvizsgálására kiküldött bizottság tagjai, a következő jelentést teszik: »Alulírottak, mint a könyvtár megvizsgálására kiküldött bizottsági tagok, f. évi január 7-ikén a könyvtárt megvizsgáltuk s örömmel jelentjük, hogy a könyvtárban mindent rendben találtunk; a könyvtári leltár, a mellék-katalógusok, a kikölcsönzött könyvek jegyzéke, mind pontosan és szabályszerűen vezetve s általában a könyvtár kezelésére nézve megelégedésünket jelenthetjük. Budapest 1884. jan. 7-ikén.«

E jelentésekkel kapcsolatban elnök a következő kérdést intézi a közgyűléshez: »Van-e a jelenlevők közül valakinek észrevétele az imént felolvasott tiszti jelentésekre?«

Mintogy észrevételt senki sem tett, kérdi az elnök: »Tudomásul veszi-e a közgyűlés a tiszti jelentéseket?«

A közgyűlés a tiszti jelentéseket tudomásul veszi.

Titkár előterjeszti, hogy a jelen évben az országos érdekű kutatások köréből *fizikai és meteorológiai* munkákra kerül a sor; kéri a közgyűlést, hogy e célra pályadíjúl 1000 frtot tűzzön ki.

A közgyűlés elhatározza e pályázatnak szokott módon való kihirdetését (L. a borítékban.)

Titkár jelentve, hogy a Bugát-alapból kitűzött növényteni pályázatra a múlt év október 31-ikén lejárt határidőig egy pályamunka sem érkezett, előadja, hogy a választmány — e meddség okát az idő rövidségében látván — ajánlja, hogy ugyanaz a pályakérdés még egyszer tűzessék ki és benyújtásának határideje 1885. okt. 31-ikére tétessék.

A közgyűlés e pályakérdésnek újból való kitézését elfogadja és a titkárságot megbízza, hogy a pályázatot szokott módon hirdesse ki. (L. a jelen füzet borítékán.)

Titkár jelenti, hogy ugyancsak a Bugát-alapból állattani pályakérdés van függőben, melynek határideje 1884. okt. 31-ike. (L. a borítékban.)

Tudomásul van.

Titkár bejelenti a mult évben választott tagokat, elmondván, hogy az örökítő tagok száma 8-czal szaporodott, a rendes tagok sorába pedig 336 új tag választatott.

A közgyűlés a tagok neveit, minthogy a Közlöny borítékán mindenki közöltettek, felolvasottaknak tekinti és megválasztásukat tudomásul veszi.

Titkár jelenti, hogy Dr. Török Aurél egyetemi tanár felkérte a választmányt, ajánlaná Paul Topinard urat, a párisi »École d'Anthropologie« tanárát a Term. tud. Társulat külföldi levelező tagjául való megválasztásra. A választmány örömmel ajánlja Paul Topinard urat a közgyűlésnek leendő megválasztásra, mert benne az anthropológiai buvárlat egyik elsőrangú művelőjét tiszteli, a kit már tud. akadémiánk is felvett külföldi tagjai sorába, de különösen azért, mert az ő ajándéka vetette meg alapját a budapesti anthropológiai múzeumnak, továbbá fajunk típusát akkor védelmezte és emelte fel, mikor más külföldi tudósok az alsórangúság bélyegét igyekeztek rá sütni, végre, mert Társulatunk tagjai körébe szelleme már úgy is át van ültetve anthropológiai kézikönyvének magyar nyelvre való fordításában.

A közgyűlés a választmány ajánlatát elfogadja és Paul Topinard urat a k. m. Term. tud. Társulat levelező tagjául egyhangúlag megválasztja.

Elnök az 1883-iki számadások megvizsgálására újból Ghyczy Géza, Somogyi Rudolf és Egresy Rezső urakat jelöli ki.

A közgyűlés ezt helybenhagyja és nevezett tagokat a számadások és a pénztár megvizsgálásával megbízza.

Elnök kérdést intéz a jelenlevőkhöz: van-e valakinek valami indítványa?

Indítvány senki sem tett.

Dr. Suppan Vilmos, mint a szavazatszedő bizottság elnöke jelentést tesz a választások eredményéről: Beadott 101 szavazat.

Választmányi tagokul megválasztottak: *Allattanra*: Frivaldszky János 63, Kriesch János 88 szavazattal; *Asványanra*: Krenner József 78 szavazattal; *Élettanra*: Mihalkovics Géza 65 szavazattal; *Növénytanra*: Dietz Sándor 62, Staub Mór 63 szavazattal; *Természettanra*: Schuller Alajos 67 szavazattal; *Vegytanra*: Lengyel Béla 91 szavazattal.

Az egész választmány tagjai 1883-ra a következők:

Allattanra: Frivaldszky János, Horváth Géza, Kriesch János, Margó Tivadar.

Asvány- és földtanra: Krenner József Sándor, Lóczy Lajos, Semsey Andor és Szabó József.

Élettanra: Mihalkovics Géza, Müller Kálmán, Plósz Pál és Thanhoffer Lajos.

Növénytanra: Dietz Sándor, Jurányi Lajos, Klein Gyula és Staub Mór.

Természettanra: Fröhlich Izor, Schenzl Guido, Schuller Alajos és Sztoczek József.

Vegytanra: Lengyel Béla, Say Mór, Than Károly és Wartha Vincze.

A Forgó Tőke pénztári kimutatása

1884. évi január végén.

Megnevezés	1883		1884		Megnevezés	1883		1884	
	frt.	kr.	frt.	kr.		frt.	kr.	frt.	kr.
Bevétel.					Kiadás.				
Pénztári maradék a megelőző évről	4058	92	3866	55	Alapítványul iratott	2000	—	2000	—
Alapítványi és takarékpénztári kamatok	97	1	26	19	Természettud. Közlöny	1171	67	1201	46
Oklevelek díja	80	—	60	—	Népszerű előadások	140	—	—	—
Helybeli tagdíj a folyó évre	2162	—	1992	30	Füzetes Vállalat	13	—	—	—
Vidéki tagdíj a folyó évre	1201	—	1465	50	Könyvtár	164	99	144	24
Tagdíjhátralékok	156	—	175	50	Oklevelek kiállítása	15	60	18	30
Előrefizetett tagdíjak	33	—	24	—	Kisebb nyomtatványok	34	20	20	85
Eladott kiadványok	200	80	183	20	Irodai költség	7	15	—	—
Füzetes Vállalat	250	40	262	15	Butorok és eszközök	—	—	—	55
Vegyesek	6	60	—	—	Fűtés világítás	32	32	32	78
Összesen	8158	43	8055	39	Vegyés	122	60	122	50
					Tiszti díjazás	663	46	674	37
					Szolgák fizetése	80	—	110	—
					Rendkívüli kiadás	210	—	58	50
					Összesen	4654	99	4438	80

LEUTNER KÁROLY s. k., pénztárnok.

A KIR. MAGYAR

TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

RÉSZÉRE TETT ALAPÍTVÁNYOK

ÖSSZEJE ÉS ELHELYEZÉSE

1883 DECEMBER 31-ikén.

	Készpénz- ben frt. kr.	Értékpa- pirban- frt. kr.	Kötelez- vényben frt. kr.
† GRÓF ANDRÁSSY GYÖRGY, 1846	105.—	—.—	—.—
DR. ANTAL GÉZA, Bpest 1882 (1871)*	100.—	—.—	—.—
BALLA PÁL, Ujvidék 1883 (1879)	60.—	—.—	—.—
DR. BALOGH KÁLMÁN, Budapest 1874 (1860)	200.—	—.—	—.—
BARONYI testvérek, Budapest 1880	—.—	100.—	—.—
GRÓF BATTHYÁNY GÉZANÉ, Polgárdi 1879	60.—	—.—	—.—
ÖZV. GRÓF BATTHYÁNY LAJOSNÉ, Dáka 1879	60.—	—.—	—.—
BÉKÉSI GYULA, Debreczen 1873 (1871)	60.—	—.—	—.—
† DR. BENE FERENCZ, 1858	210.—	—.—	—.—
DR. BENE RUDOLF, Budapest 1874 (1847)	—.—	100.—	—.—
† BENEDEK JÓZSEF (hagyaték, kamataival) 1867	79.22	—.—	—.—
BLATHY EDE, München 1874 (1872).	60.—	—.—	—.—
BUDAPESTI REF. FŐGYMNÁSIUMI IFJUSÁG ÖNKÉPZŐ TÁRSULATA, 1883	100.—	—.—	—.—
† DR. BUGÁT PÁL (pályadíjakra) 1864 (1841)	2000.—	—.—	—.—
BUGÁT gyűjtése SCHUSTER JÁNOS nevére, 1847	2566.02	—.—	—.—
BULLA THEOFIL, Zirc 1867	60.—	—.—	—.—
DR. CSASZÁR KÁROLY, Budapest 1875 (1865)	100.—	—.—	—.—
† DR. CSAUSZ MÁRTON, 1857	180.—	—.—	—.—
† CSENGERY ANTAL, 1873 (1853)	—.—	100.—	—.—
† CZAPKAI JÓZSEF, Budapest 1869	200.—	—.—	—.—
† CZINDERY LÁSZLÓ, 1846	105.—	—.—	—.—
CZÓGLER ALAJOS, Szeged 1882 (1879)	60.—	—.—	—.—
DÁVID VILMOS, Bpest 1882 (1871)	100.—	—.—	—.—
DOMANICZKY ISTVÁN, Budapest 1873 (1869)	—.—	105.—	—.—
EGRESY REZSŐ, Budapest 1872 (1861)	—.—	525.—	—.—
BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND, Budapest 1874 (1869)	200.—	—.—	—.—
ESZTERHÁZY-HERCZEGI KÖNYVTÁR, Kismarton 1882	60.—	—.—	—.—
GRÓF FESTETICS PÁL, Budapest 1875	200.—	—.—	—.—
DR. FODOR JÓZSEF, Budapest 1880 (1869)	100.—	—.—	—.—
GERANDO ATTILA, Páris 1880 (1873)	60.—	—.—	—.—
GSCHWIND MIHÁLY, Budapest 1868	100.—	—.—	—.—
† GUBICZ ANDRÁSNÉ, 1875	—.—	100.—	—.—
DR. GYÖMÖREY VINCZE, Sümegh 1875 (1869)	—.—	100.—	—.—
GRÓF HADIK BÉLÁNÉ, Pálóc 1876	200.—	—.—	—.—
† HÁM JÁNOS, 1847	210.—	—.—	—.—
HAMALIÁR KÁROLY, R.-Szombat 1873 (1867)	69.—	—.—	—.—
† HAMMERSCHMIDT FERENCZ, 1846	105.—	—.—	—.—
HANUSZ ISTVÁN, Kecskemét 1878 (1869)	60.—	—.—	—.—
DR. HAYNALD LAJOS, Kalocsa 1864	—.—	525.—	—.—
HAZAI ELSŐ TAKARÉPKÉPZETÁR 1871—73 és 1881—1882	700.—	—.—	—.—
† HETÉNYI MIHÁLY, 1876 (1871)	500.—	—.—	—.—
HOHENAUER IGNÁCZ, Kassa 1877 (1868)	100.—	—.—	—.—
DR. HÖGYES ENDRE, Kolozsvár 1877 (1871)	60.—	—.—	—.—
HUNFALVY JÁNOS, Budapest 1880 (1856)	100.—	—.—	—.—
IPOLYI ARNOLD, Besztercebánya 1873 (1868)	60.—	—.—	—.—
JAGICZA LAJCS, Ravazd 1874 (1869)	100.—	—.—	—.—
DR. JEDLIK ÁNYOS, Győr 1873 (1841)	100.—	—.—	—.—
JEZSOVICS KÁROLY, Selmeczbánya 1874 (1870)	60.—	—.—	—.—

* A zárjelben levő évszám a rendes taggá való megválasztás idejét jelenti.

	Készpénz- ben	Értékpa- pirban	Kötelez- vényben
	frt. kr.	frt. kr.	frt. kr.
KÁLLAY BÉNI, Bécs 1873 (1859).	100.—	—.—	—.—
† KARLOVSZKY ZSIGMOND, 1873 (1857).	—.—	100.—	—.—
KERESKEDŐ IFJAK EGYESÜLETE, Budapest 1873	—.—	100.—	—.—
DR. KÉTLI KÁROLY, Budapest 1881 (1862)	100.—	—.—	—.—
KLEIN GYULA, Bpest 1883 (1870)	—.—	100.—	—.—
KOLLER FERENCZ, Páhok 1873 (1869)	48.—	—.—	—.—
KONKOLY THEGE MIKLÓS, Ó-Gyalla 1874 (1869)	105.—	—.—	—.—
† KOPÁCSY JÓZSEF, 1846.	60.—	—.—	—.—
DR. KORÁNYI FRIGYES, Budapest 1880 (1865)	—.—	100.—	—.—
KORIZMICS LÁSZLÓ, Budapest 1860 (1857)	—.—	—.—	100.—
† KORNITZKY MIKSA, 1878 (1876)	—.—	—.—	200.—
GRÓF KORNISS EMIL, Budapest 1875 (1870)	—.—	105.—	—.—
KOSSUTH LAJOS, Turin 1876	—.—	105.—	—.—
DR. KOSUTÁNY TAMÁS, M.-Óvár 1880 (1872)	60.—	—.—	—.—
† KOVÁCS ISTVÁN (Nagy-Ajtai) 1869	60.—	—.—	—.—
KRIESCH JÁNOS, Budapest 1875 (1863)	100.—	—.—	—.—
† KUBINYI ÁGOSTON, 1866	500.—	—.—	—.—
KUSSINSZKY ARNOLD, Jászó 1872 (1864)	60.—	—.—	—.—
LECHNER LAJOS, Budapest 1876 (1864)	100.—	—.—	—.—
LEUTNER KÁROLY, Budapest 1873 (1868)	—.—	105.—	—.—
† BÁRÓ LOPRESTY ÁRPÁD, 1870 (1868)	60.—	—.—	—.—
DR. MARGÓ TIVADAR, Budapest 1873 (1845)	200.—	—.—	—.—
MÉSZÁROS KÁROLY, Budapest 1883 (1869)	100.—	—.—	—.—
MICSKEY IMRE, Budapest 1877	—.—	100.—	—.—
MICSKEY-SOÓS ANNA, Budapest 1877	—.—	100.—	—.—
DR. MIHÁLKOVICS GÉZA, Budapest 1880 (1869)	—.—	100.—	—.—
† MIKLOVICS GYÖRGY, 1878 (1868)	100.—	—.—	—.—
MIKÓ JÁNOS, Pécsvárad 1883 (1868)	60.—	—.—	—.—
MOJSISOVICS VILMOS, Liptó-Szent-Miklós 1882 (1869)	60.—	—.—	—.—
† MONTEDEGOI ALBERT FERENCZ, Eger 1869 (1843)	25.—	—.—	75.—
DR. MÜLLER KÁLMÁN, Budapest 1882 (1879)	100.—	—.—	—.—
† GRÓF NÁDASDY FERENCZ, 1846	105.—	—.—	—.—
NEY BÉLA, Budapest 1873 (1871)	95.—	—.—	—.—
NIKL MIHÁLY, Budapest 1881 (1874)	100.—	—.—	—.—
ÓNODY BERTALAN, Budapest 1878 (1873)	—.—	210.—	—.—
DR. ORBAY ANTAL, Jászberény 1873 (1857)	48.—	—.—	—.—
PALCZER ERNŐ, Nagy-Károly 1874. (1869)	67.50	—.—	—.—
PAPP RAGÁNY JÁNOS, Berczel 1883 (1871)	51.—	—.—	—.—
DR. PERÉMI GÁBOR, Tolmács 1881 (1875)	70.05	—.—	—.—
PETHŐ GYULA, Budapest 1876 (1869)	—.—	100.—	—.—
BÁRÓ PODMANICZKY FRIGYES, Budapest 1873 (1859)	—.—	100.—	—.—
PULSZKY FERENCZ, Budapest 1876 (1872)	100.—	—.—	—.—
† PYRKER LÁSZLÓ, 1846	315.—	—.—	—.—
RÁBA MIKLÓS, Bolhó 1873 (1871)	60.—	—.—	—.—
RÉCZEY IMRE, Budapest 1883	—.—	100.—	—.—
† RICHTER ALAJOS, 1846.	210.—	—.—	—.—
† BÁRÓ RITTERSTEIN ÁGOSTON, 1846	105.—	—.—	—.—
† ROCHOS ISTVÁN, 1846 (1841)	105.—	—.—	—.—
SÁSKA MIHÁLY, Budapest 1874 (1869)	100.—	—.—	—.—
DR. SCHULEK VILMOS, Budapest 1880 (1875)	100.—	—.—	—.—
SCHULLER ALAJOS, Budapest 1879 (1868)	—.—	105.—	—.—
DR. SCHVARCZ GYULA, Budapest 1864	—.—	—.—	300.—
SEMSEY ANDOR, Budapest 1874	100.—	—.—	—.—
† SCITOVSZKY JÁNOS, 1864	500.—	—.—	—.—
† SIMON ELEK, 1869	—.—	105.—	—.—
SIMONYI ANTAL, UJHÁZI LÁSZLÓ nevére 1869 (1862)	—.—	—.—	200.—
† BÁRÓ SINA SIMON, 1856	525.—	—.—	—.—
SÍPOS PÁL, Szikszó 1881 (1869)	60.—	—.—	—.—
DR. SOMOGYI KÁROLY a Szegedi Somogyi könyvtár névére 1878.	200.—	—.—	—.—

	Készpénzben	Értékpapirban	Kötelezővényben
	frt. kr.	frt. kr.	frt. kr.
SOMOGYI RUDOLF, Budapest 1873 (1860)	—.—	100.—	—.—
DR. STESZEL LAJOS, Tápió-Szele 1873 (1869)	100.—	—.—	—.—
DR. SZABÓ JÓZSEF, Budapest 1877 (1848)	—.—	105.—	—.—
SZANDTNER HENRIK, Pusztatúzó 1873 (1870)	60.—	—.—	—.—
† SZANISZLÓ FERENCZ, 1845	52.50	—.—	—.—
SZENTANDRÁSSY LAJOS, Eperjes 1877	60.—	—.—	—.—
† SZIGLI GÁBOR, 1846	105.—	—.—	—.—
SZILY KÁLMÁN, Budapest 1873 (1860)	—.—	210.—	—.—
† SZÓNYI PÁL, 1878 (1846)	—.—	—.—	200.—
SZÜTS ISTVÁN, Dergecs 1875 (1869)	60.—	—.—	—.—
† TAKÁCS JÁNOS, Budapest 1880 (1846)	100.—	—.—	—.—
M. K. TENGERSZETI HATÓSÁG, Fiume 1875	100.—	—.—	—.—
DR. THAN KÁROLY, Budapest 1874 (1859)	—.—	200.—	—.—
DR. THANHOFFER LAJOS, Budapest 1877 (1868)	100.—	—.—	—.—
† THURZÓ GÁBOR, 1873 (1872)	—.—	—.—	60.—
TOMORY ANASZTÁZ, Budapest 1858	105.—	—.—	—.—
VÁLYA MIKLÓS, Budapest 1883 (1876)	—.—	100.—	—.—
DR. VÁSÁRHELYI IMRE, Szomor 1878 (1862)	—.—	100.—	—.—
DR. VIDÉKY FERENCZ, Budapest 1883 (1870)	25.—	—.—	75.—
VIRÁGH ELEK, Nagyvárád 1877 (1868)	60.—	—.—	—.—
DR. WAGNER JÁNOS, Budapest 1873 (1870)	—.—	105.—	—.—
† WAGNER PÁL, 1882	—.—	100.—	—.—
DR. WARTHA VINCZE, Budapest 1876 (1868)	—.—	100.—	—.—
YBL MIKLÓS, Budapest 1873	100.—	—.—	—.—
† ZSIVORA GYÖRGY, 1874	100.—	—.—	—.—
A K. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT saját alapítv.:			
a) A „Népszerű előadások“ jövedelme 1866-ban	300.—	—.—	—.—
b) A Bugát-Schuster alapítványkamatai (1868—1873)	1417.75	—.—	—.—
c) A Könyvkiadó Vállalat jövedelme (1872—1883)	11008.36	—.—	—.—
d) Dr. Kátai Gábor volt titkár emlékére 1878	200.—	—.—	—.—
e) Tökésítés az 1878—1883-ik é. pénztári maradékból	13175.35	—.—	—.—
Összesen	41852.75	4510.—	1210.—

A készpénzben befolyt alapítványokból 40206 frt. 63 kr. 20 sz. esetrel esetre értékpapírok vásároltattak, valamint az időközben kibúzott értékpapírok beváltási ára is megint értékpapírokba lön fektetve. Az ekként apránként összevásárolt értékpapírok névleges értéke 48660 frtot tesz. És így az alapítványok 1883. decz. 31-ikén következőleg vannak elhelyezve:

1646.12 53170.— 1210.—

Budapest 1883, december 31-ikén.

FODOR JÓZSEF, *titkár.*
LEUTNER KÁROLY, *pénztárnok.*

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(5.) Ismeretes-e olyan készülék, melylyel elzárt légtömegnek, pl. a szoba levegőjének szénsavtartalmát meg lehet határozni.

H. R.

(6.) Egy nagyobb területet szőlővel szeretnék beültetni, és, minthogy jelenlegi szőlőmben traminai, sárféher és muskotály fajok nincsenek, ezekből vesszszöket más szőlőkől kellene beszereznem; de, tekintve a fillokszéra nagy elterjedtségét, minden szőlővessző behozataltól igen félek. Úgy tudom azonban, hogy a fillokszera vizes

talajban nem tenyész, s hogy ellene legjobb óvszer a szőlőket téle vizzel elárasztani. Minthogy kertem olyan nedves, hogy ősztől május derekáig egy ásó nyomnyira mindenütt víz fakad rajta, bátorodom kérdeni: tarthatnék-e a fillokszérától, ha a fillokszérától mindenestre mentesnek ismert szőlőből hozatott vesszszön talán mégis találkoznának peték, s biztos lehetnék-e a felől, hogy a nedves kerti földben nevelt szőlő-iskolában az esetleg kikelő rovarok okvetetlen elpusztulnának? U. S.

FELELETEK.

(22. 1883.) Talán senkit sem fogok sérteni, ha az 1884-ik évi 173. füzet apróbb közleményei között megjelent: Van-e a tyúkfélék között hermafrodita? című közleményre némi megjegyzést tesztek.

A gerinczesekről, s nevezetesen az emberről tett azon állításra, mintha az emberek között hermafrodita nem fordulna elő, megjegyzem, hogy az 1879-ik évben — a mennyire visszaemlékszem — ápril vagy május hóban halt el Székely-Udvarhelyt egy agg leány, a kiroi a közhiedelem mindig azt tartotta, hogy hermafrodita; ezen a nőszemélyen halála után fölfedezték, hogy mind a két nem szerve teljesen ki volt fejlődve, miért is egy napon át kitették közszemlére, hogy minden ember láthassa és magának fogalmat, meggyőződést szerezhesen a természetnek egy ily szokatlan kinövéséről.

Hát más gerinczes állatok, különösen a juhok és kecskék között, milyen sokféle csoda-született, s ezek között hermafrodita is van! A múlt évben Háromszéken egy ilyen hermafrodita csoda-született bárányt bántak*.

L. Á.

(2.) A biológia, vagyis az élő lények tudománya terén munkálkodó buvárok közt ma már egy sincs, ki Darwin tanainak — ha nem is híve — előmozdítója, továbbfejlesztője ne volna. Aránylag igen kevés tudós az, a kik e tanok elleneseinek vallják magukat meggyőződésből. Oskar Schmidt azt mondja, »hogy a jelenleg élő, vagyis inkább munkálkodó zoológok 99 százaléka induktív úton győződött meg a leszármazás elméletének helyességéről«. De még azon tudósok is, kik szakbúvárlataiknál ellenséges nézetből indulnak ki, tanulmányaik eredményeivel Darwin tanai alapzatának megszilárdításán fáradoznak, mert jöllehet egyes tévedéseket helyre igazítanak, valamely helytelen magyarázatot halomra döntenek, de azzal éppen tisztább világításba helyezik a darwinismust. A morfológia, vagyis a boncz- és fejlődéstan köréből újabb időben megjelenő kisebb dolgozatokat ép úgy mind

* Ügylátszik, tagtársunk nem különbözőteti meg az igazi, belső ivarszervekre vonatkozó hermafroditaságot — a mi az embernél soha sincs — a külső szerveken mutatkozótól — a mi ellenkezőleg, gyakorta előfordul. Ez alkalommal különben megjegyezzük, hogy a januári füzetben a 27-ik lapon a 6-ik sorban egy szó kimaradt; »a gerinczeseknél« helyett »a felőbbrendű gerinczeseknél« olvasandó, mert az alsóbbrendű gerinczesek, nevezetesen a halak között köztudomásúlag vannak igazi hermafroditák.

SZERK.

átlengi a Darwin tanaiban rejlő szellem, mint a nagyobb munkákat. Szóval az angol, francia, német, olasz, belga, orosz, dán, svéd, magyar biológok — egyes ritka kivétellel — sorba mind Darwin követői.

A mi pedig a kérdésben különösen megnevezett három természettudóst illeti, Helmholtz határozottan darwinista, mint az a többi között a kir. m. Term. tud. Társulattól »Népszerű természettudományi előadások« című fordításban kiadott értekezeteiből: »A bolygórendszer keletkezéséről« világosan kitűnik. Du Bois-Reymond és Virchow Darwin elvei ellen nyilatkoztak, még pedig az első »Ueber die Grenzen des Naturerkennens« című előadásában, melyet 1872-ben a német orvosok és természettudósok 45-ik gyűlésén Lipcsében tartott. E beszédében két problémát állít, mint az ember természetismeretének át nem léphető határát. Szerinte az ember sohasem lesz képes megfejteti az anyag és az erő lényegét, ezek összefüggését, továbbá az emberi öntudatot, tehát »Ignorabimus«.

Virchow a német orvosok és természettudósok 50-ik gyűlésén 1877-ben Münchenben tartotta antidarwinisztikus beszédjét »Die Freiheit der Wissenschaft im modernen Staat«. Virchow főképen Haeckel, volt tanítványa ellen fordul, ki, mint a darwinismus első, néha túlcspangó zászlóvivője, ugyanezen gyűlés alkalmával két nappal előbb »Die heutige Entwicklungslehre im Verhältnisse zur Gesamtwissenschaft« című előadást tartott volt, melyben azt követelte, hogy a származás elmélete az iskolákban is taníttassék. Virchow pedig azt mondja, hogy ez az elmélet még nem hitelés tudományos igazság, hogy nagyon veszedelmes oldalai vannak és hogy azt nem taníthatjuk, hogy az ember a majomtól vagy valamely más állattól származik; tehát »Restringamur«.

Erre Haeckel »Freie Wissenschaft und freie Lehre« című értekezéssel felel s azt mondja: »Ha Emil Du Bois-Reymond-nak tudományos jelszava az »Ignorabimus« Rudolf Virchow-é pedig a »restringamur« akkor Jena és más száz mivelő intézet erősen hangoztatja, hogy »impavidum progrediamur!«

K. J.

(5.) Olyan készülék, a melynek segítségével a levegő szénsav-tartalma egyszerűen leolvasható volna — mint pl. a hőmérőről a levegő hőmérséklete — nem ismeretes. A szénsav megbizható pontossággal csupán szakszerű chemiai elemzés útján határozható meg, a melynek módszere a Term. tud. Közöny XIII. kötete (1881) 39. lapján van leírva.

F.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.